

БОЙКІВЩИНА — край у середній частині Українських Карпат. Заселений укр. субетносом — **бойками** (ін. назви — верховинці, тухольці, підгіряни, підкарпатці, долішняни, долиняни), що є носіями **бойківського говору**. Б. межує на Зх. із **Лемківщиною**, на Сх. — з **Гуцульщиною**. За орієнтири периферій. меж Б. вважають ріки: Лаборець, Ослава, Сян, Стрвяж, Дністер, Лімниця, Бистриця, вододіл Теремби і Тересви, Тиса. За сучас. адм. поділом тер. Б. входить до складу Закарп., Івано-Фр. і Львів. обл. Із пд.-зх. частини Б. (колишні Ліський, частково Сяноц. і Турків. пов.; після 2-ї світової війни відійшли до Польщі) бойків було депортовано до УРСР та пн.-зх. Польщі (див. **Акція «Вісла»**). У 30-х рр. 20 ст. тер. Б. становила 19 тис. км², заг. кількість бойків — 1 млн осіб: 626 634 — у Галичині, 356 960 — на Закарпатті, 50 тис. — на еміграції. На тер. гірської Б. розташ. міста: Борислав, Воловець, Болехів, Долина, Міжгір'я, Старий Самбір, Сколе, Турка, Рожнятів. Часто Б. обмежують до цієї тер. (бл. 8 тис. км², понад 300 тис. мешканців). У культур. й госп. житті Б. значна роль належить містам Дрогобич, Самбір, Стрий, Калуш, Мукачеве, Хуст, Берегове, Ужгород. Серед курортів Б. — Трускавець, Східниця, Моршин, Осмолода, Синевир, Славське. Найпопулярніша серед туристів вершина на тер. Б. — г. Пікуй (1415 м); найбільші внутр. ріки — Стрий (довж. 230 км, площа сточища 3055 км²) і Свіча (відповідно — 107 км і 1493 км²). Корисні копалини: нафта, газ, озокерит, кухонна та калійна солі, каїніт, горючі сланці, залізна руда, мармур, буд. камінь, кварц, пісок тощо. Упродовж тисячоліть тер. Б. через Ужоць., Верець. і Яблунець. перевали відбувалася міграція, підтримувалися зв'язки між Прикарпаттям і Закарпаттям. У 7-9 ст. тер. Б. належала білим хорватам (993 приєднані до Русі), у 13-14 ст. перебувала у складі Галиц.-Волин. держави, із втратою рус. державності закарп. Б. було загарбано угорцями, а галицьку — поляками. 1772-1918 вся Б. перебувала у складі Австр. (згодом Австро-Угор.) монархії, згодом знову окремо — у Чехо-Словаччині і Польщі, від 1945 — разом у складі УРСР. Господарювання Б. розвивалося на основі скотарства і землеробства. Було високо розвинене солеваріння (Дрогобич, Калуш,

Болехів, Стара Сіль, Нагуєвичі; сіль вивозили в різні регіони Русі, експортували в Європу) та промисли, пов'яз. із використанням деревини. Найвище досягнення Б. — дерев'яна церк. архітектура. На Б. найдовше на Зх. Україні існувало чумацтво. Торг. шляхи з Русі на Зх. і на Балкани оберігали бояр. залоги, перетворені під час польс. панування на шляхет. поселення, осн. частина яких була на Б. Дрібна руська шляхта у переваж. більшості не асимілювалася. Б. відважно протистояла татаро-монголам, угор. і польс. загарбникам, тут діяли опришки, билися січові стрільці, вояки ОУН-УПА. На Б. існувало багато монастирів, зокрема Лаврівський, Мукачівський, Гошівський, Манявський Скит. На Б. народилися: Ю. Дрогобич, Л. і С. Зизанії, І. Вагилевич, *І. Франко*, *В. Гренджа-Донський*, П. Конашевич-Сагайдачний, *С. Бандера*, *А. Волошин* та ін. Серед дослідників краю — І. Вагилевич, Я. Головацький, А. Дешко, О. Митрак, *І. Верхратський*, О. Партицький, І. Франко, І. Гнатюк, *М. Зубрицький*, *В. Щербаківський*, Ф. Вовк, *В. Охримович*, Ф. Колесса, *І. Панькевич*, Я. Рудницький, Ю. Кміт, *Л. Дем'ян*, І. Княжинський. Б. досліджували чес. (П. Шафарик, Ф. Ржегорж, Ф. Заплетал, А. Странський, Ц. Зібрт), польс. (І. Коперницький, В. Поль, Я. Фальковський, П. Домбковський, Р. Райнфус, Я. Янув), рос. (А. Петров, І. Грабар, П. Богатирьов, Д. Зеленін) та австр. (Р. Кайндль) вчені. У Самборі засн. музей і товариство «**Бойківщина**» (видавало ж. «**Літопис Бойківщини**» та г. «**Бойки**»).

Рекомендована література

1. Бойківщина. Філядельфія; Нью-Йорк, 1980;
2. Бойківщина. К., 1983;
3. Кармазин-Каковський В. Архітектура бойківської церкви. Нью-Йорк; Філядельфія, 1987;
4. Дем'ян Г. Таланти Бойківщини. Л., 1991;
5. Традиційна народна музична культура Бойківщини. Дрогобич, 1998;
6. Бойківщина: Наук. зб. Дрогобич, 2002. Т. 1.

Я. К. Радевич-Винницький

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Бойківщина / Я. К. Радевич-Винницький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-36049>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).